ਗੀਤਾਬਾਈ ਮਾਰੁਤੀ ਰਾਉਤ (ਮ੍ਰਿਤਕ)
ਐਲ.ਆਰ. ਰਾਹੀਂ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ

ਬਨਾਮ

ਪਾਂਡੁਰੰਗ ਮਾਰੁਤੀ ਰਾਉਤ (ਮ੍ਰਿਤਕ)
ਐਲ.ਆਰ.ਐਸ. ਰਾਹੀਂ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ

(ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 7702 ਦਾ 2013)

ਅਗਸਤ 11, 2022

ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਵਿਕਰਮ ਨਾਥ, ਜੇ.ਜੇ.

ਮੁਕੱਦਮਾ – ਵੰਡ ਲਈ – ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਪੁਰਖੂਗੀ ਜਾਇਦਾਦ – ਦੋ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 'ਬੀ' ਸਾਂਝਾ ਪੂਰਖ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਪਿੱਛੇ ਚਾਰ ਪੁੱਤਰ ਛੱਡੇ, 'ਐਨ', 'ਆਰ', 'ਐਮ' ਅਤੇ 'ਐਸ'। 'ਐਮ' ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਪੂਰਵਜ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁਰਖੂਗੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਵਿਵਾਦਤ ਹੈ - 'ਐਮ' ਨੇ ਦੋ ਵਾਰ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ – ਪਹਿਲੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ 1948 ਵਿੱਚ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡਿਆ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1,2,3,4 – ਦੂਜੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਮੂਲ ਮੁਦਾਈ, ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀਆਂ (ਦੋ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਧੀਆਂ) ਨੂੰ ਛੱਡਿਆ, ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ – ਪਿੰਡ-1 ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਖੋਜ ਨੂੰ ਪੁਖਤਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ 'ਐਮ' ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਕਤ ਜਾਇਦਾਦ ਖਰੀਦੀ ਸੀ – ਪਿੰਡ-2 ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ 'ਆਰ' ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਪੁਰਖੂਗੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੁਦਾਈ ਦਾ ਉਕਤ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਫੈਸਲਾ: ਪਿੰਡ-1 ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੀ ਗਈ ਕਿ ਇਹ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸੰਯੁਕਤ ਪੁਰਖੂਗੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਤਿੰਨੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡ-1 ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਪੁਰਖੂਗੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਪਿੰਡ-2 ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਸਮੇਤ ਲਿਖਤੀ ਸਮਝੌਤਾ ਜਾਣਕਾਰੀ (ਐਕਸ.ਤੀਨ) ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਮਿਊਟੇਸ਼ਨ (ਐਕਸ.104) ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਿਊ1 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਿਊ2 ਦੇ ਸਬੂਤ ਸੁਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਕਤ ਜਾਇਦਾਦ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ – ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ 'ਆਰ' ਇਕੱਲਾ ਮਾਲਕ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਵਿਵਾਦਤ ਜਾਇਦਾਦ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਸੀ – ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦਤ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ 'ਆਰ' ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਤੋਹਫੇ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ – ਇਸ ਲਈ, ਮੁਦਾਈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਪਿੰਡ-2 ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ

ਫੈਸਲਾ: ਪਹਿਲੀ, ਪਿੰਡ-1 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਖੋਜ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ 'ਐਮ' ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 25.2.1969 ਨੂੰ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਪਿੰਡ-1 ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਖਰੀਦੀ। ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਨਾ ਤਾਂ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਪਿੰਡ-1 ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਪਰਯਾਪਤ ਨਿਊਕਲੀਅਸ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪਿੰਡ-1 ਵਿੱਚ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਦਲੀਲਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀਆਂ ਜੋ ਕਿ ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਤਿੰਨੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡ-1 ਵਿੱਚ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਸਾਂਝੇ ਪੂਰਵਜ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪਿੰਡ-1 ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਜਾਇਦਾਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਖੋਜਾਂ ਨਾਲ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। [ਪੈਰਾ 4][ਆਈ]107-E-G]

2. ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਗਲਤ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਭਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ, 'ਐਸ'(ਪੀ ਡਬਲਯੂ-2) ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਪਿੰਡ-2 ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਪੂਰਵਜਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ। ਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1274 ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਭਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ 'ਆਰ' ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤੋਹਫਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ। 'ਐਮ' ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਬਾਅਦ 1966 ਵਿੱਚ 'ਐਮ' ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਰਤਾ ਵਜੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਪੁਰਸ਼ ਸਦੱਸ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਦਾ ਨਾਮ 'ਐਮ' ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਇਆ। ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ 23.12.1961 (ਐਕਸ.111) ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ 'ਐਮ' ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆਈ ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਰਤਾ ਵਜੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਿਆ। ਸਮਝੌਤਾ (ਐਕਸ.111) 'ਐਮ' ਨਾਲ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਨਾਲ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦਿਨ ਜਿਉਂਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਿ 1970 ਵਿੱਚ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਂਟਰੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ 'ਐਮ' ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ 'ਐਮ' ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਰਤਾ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਵ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੋਜ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 12][ਆਈ]1074-A-C]

3. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਸਮੇਤ ਲਿਖਤੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਮਿਤੀ 23.12.1961 (ਐਕਸ.111) ਅਤੇ ਮਿਊਟੇਸ਼ਨ (ਐਕਸ.104) ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਿੰਡ-2 ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ, 'ਵੰਡ' ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡ-2 ਵਿੱਚ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ 'ਆਰ', 'ਬੀ' ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਪੁੱਤਰ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਤੋਹਫੇ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ 'ਆਰ' ਇਕੱਲਾ ਮਾਲਕ ਸੀ ਜਾਂ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਏ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪੀ ਡਬਲਯੂ-1, ਮੁਦਾਈ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਬਿਆਨ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦਾ ਸਸੁਰ ਪਿੰਡ-2 ਵਿੱਚ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਪੀ ਡਬਲਯੂ-2 ਨੇ ਵੀ ਇਸੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਹ 'ਬੀ' ਦੇ ਬਚੇ ਹੋਏ ਪੁੱਤਰ ਵਜੋਂ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 'ਆਰ' ਕੋਲ ਪਿੰਡ-2 ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਸੀ, ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਵੰਡ ਸੰਬੰਧੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੋਜ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਮੁਦਾਈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਸਮੇਤ 'ਐਮ' ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਦਾ ਪਿੰਡ-2 ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 14 ਅਤੇ

15]

ਵਿਨੀਤਾ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਰਾਕੇਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰ (2020) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1: (2020) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 135; ਮਲਿਮੱਪਾ ਗਿਰਿਮੱਲਪਾ ਬੇਟਗੇਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਆਰ. ਯੇਲਾਪਾਉਦਾ ਪਾਟਿਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1959 ਐਸ.ਸੀ. 906; ਸੁਰੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਫੂਲਚੰਦ (ਡੀ) ਐਲ.ਆਰ.ਐਸ. ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (1996) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 491 : [1996] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 15; ਪੇਰੀਆਸਾਮੀ ਚੇਟੀਆਰ @ ਚੋਮਾਡਗਾਡੇ ਬਨਾਮ ਦੇਵੇਂਦਰ ਪੇਪਾਸਾਹੇਬ ਪੇਪਾਰਾਪੇ ਚੋਮਾਡਗਾਡੇ (2007) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 521 : 2006 (11) ਸਕੇਲ 184 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਲਾਅ ਹਵਾਲਾ

[1996] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 15 ਪੈਰਾ 8 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2020] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 135 ਪੈਰਾ 15 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ: ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 7702 ਦਾ 2013.

ਬੰਬਈ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 167 ਦੇ 2007 ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 01.10.2008 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਸੁਧਾਂਸ਼ੂ ਐਸ. ਚੌਧਰੀ, ਬੀ.ਜੀ. ਪਰਬ, ਆਰ.ਏ. ਸੋਨਾਵਣੇ, ਮਹੇਸ਼ ਪੀ. ਸ਼ਿੰਦੇ, ਮਿਸ ਰੁਚਾ ਏ. ਪਾਂਡੇ, ਦਿਲੀਪ ਅੰਨਾਸਾਹੇਬ ਤੌਰ, ਨਾਰਾਇਣ ਬਾਬਨਰਾਵ ਧੋਕਾਲੇ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਪੀਲਕਾਰਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਪੀ. ਐਸ. ਪਟਵਾਲੀਆ, ਪੱਲਵ ਸਿਸੋਦੀਆ, ਸਿੱਧਾਰਥ ਭਟਨਾਗਰ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਨਿਮਿਸ਼ਬੁਬੇ, ਮਿਸ ਰਿਤਿਕਾ ਖੰਨਾ, ਅਰਵਿੰਦ ਐਸ. ਅਵਹਾਦ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਕਾਂਤ ਤੋਡਕਰ, ਭਾਉਸਾਹੇਬ ਗਾਡਾਡੇ, ਮਿਸ ਪ੍ਰਚੇਤਾ ਕਰ, ਆਦਿਤਿਆ ਸਿਧਰਾ, ਨਦੀਮ ਅਰਿਫੋਜ਼, ਸੋਨਲ ਆਨੰਦ, ਅਨੰਤ ਅਗਰਵਾਲ, ਸਮਰਥ ਅਗਰਵਾਲ, ਮਿਸ ਸਵੇਤਾ ਰਾਣੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਲਈ।

ਗੀਤਾਬਾਈ ਮਾਰੁਤੀ ਰਾਊਤ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਦੁਆਰਾ ਬਨਾਮ ਪਾਂਡੁਰੰਗ
ਮਾਰੁਤੀ ਰਾਊਤ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਦੁਆਰਾ

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ।

1. ਮੁਦਾਈ ਨੇ ਬੰਬਈ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ 01.10.2008 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੁਦਾਈ ਦੀ 18.12.2014 ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਦੌਰਾਨ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਹੁਣ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਰਸ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾ ਰਹੇ ਹਨ।

2. ਇੱਥੇ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪੀਰੰਗੁਟ ਅਤੇ ਨੰਦੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਮਾਰੁਤੀ, ਬਲਾਜੀ ਦੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪੁੱਤਰ, ਜੋ ਕਿ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਪੂਰਵਜ ਹਨ, ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੁਰਖੇਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਪਰਿਵਾਰਕ ਰੁੱਖ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਲਾਜੀ ਆਮ ਪੂਰਵਜ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚਾਰ ਪੁੱਤਰ, ਨਾਰਾਇਣ, ਰਘੁਨਾਥ, ਮਾਰੁਤੀ ਅਤੇ ਸੋਪਾਨ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡਿਆ। ਮਾਰੁਤੀ ਦੀ 13.7.1966 ਨੂੰ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਦੋ ਵਾਰ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ, ਦੋਵਾਂ ਪਤਨੀਆਂ ਦਾ ਨਾਮ ਸਮਾਨ ਸੀ, ਗੀਤਾਬਾਈ। ਪਹਿਲੀ ਪਤਨੀ, ਗੀਤਾਬਾਈ, 1948 ਵਿੱਚ ਮਰ ਗਈ ਜਿਸ ਨੇ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡੇ ਮੁਦਾਈ ਨੰਬਰ 1, 2, 3 ਅਤੇ 4, ਭਾਵ, ਪਾਂਡੁਰੰਗ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਕਾਂਤ, ਰਾਮਚੰਦਰ ਅਤੇ ਮੁਕਤਾਬਾਈ। ਉਸ ਦੀ ਦੂਜੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਅਸਲ ਮੁਦਾਈ, ਗੀਤਾਬਾਈ ਨੇ ਵੰਡ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਮਰ ਗਈ ਜਿਸ ਨੇ ਪਿੱਛੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਧੀਆਂ, ਭਾਵ, ਚੰਦਰਕਾਂਤ, ਰਮੇਸ਼, ਉਮਾ, ਸ਼ੈਲਜਾ ਅਤੇ ਸੁਮਿਤਰਾ ਨੂੰ ਛੱਡਿਆ।

3. ਲਾਵਲੇ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜਾਇਦਾਦ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਾਈ ਦਾ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਹੋਵੇਗਾ।

4. ਨੰਦੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਾਂਡੁਰੰਗ/ਮੁਦਾਈ ਨੰਬਰ 1, ਨੇ ਮਾਰੁਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 25.2.1969 ਨੂੰ ਨੰਦੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਖਰੀਦੀ। ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਨਾ ਤਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਨੰਦੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਖਰੀਦੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਨੰਦੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਗੀਤਾਬਾਈ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਿਟੀਸ਼ਨ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਅਸੀਂ ਨੰਦੇ ਵਿੱਚ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਸਕੇ। ਤਿੰਨੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਨੰਦੇ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਸੰਯੁਕਤ ਪੁਰਖੇਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਨੰਦੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਜਾਇਦਾਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦੇ।

5. ਹੁਣ, ਇੱਕੋ ਸਵਾਲ ਜੋ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਬਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪੀਰੰਗੁਟ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਜਾਇਦਾਦ ਇੱਕ ਪੁਰਖੇਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।

6. ਮੁਦਾਈ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀਰਾਂਗੁਟ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਹਿੰਦੂ ਅਵਿਭਾਜਿਤ ਪਰਿਵਾਰ (ਐਚ.ਯੂ.ਐਫ.) ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੁਦਾਈ ਅਤੇ ਮਰਹੂਮ ਮਾਰੁਤੀ ਨੇ ਬਚਾਅ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 4 ਤੱਕ ਦੇਖਭਾਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪਾਲਣ-ਪੋਸਣ ਕੀਤਾ। ਮੁਦਾਈ ਸਾਰੇ ਬਚਾਅਾਂ ਨਾਲ ਇੱਕਠੇ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮਾਰੁਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਇੱਕਠੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਚਾਅ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਮਾਰੁਤੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਰਤਾ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਾਰੁਤੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦਾ ਵੰਡ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਮੋ ਲਿਖਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਘਟਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ 1961 ਵਿੱਚ ਬਲਾਜੀ ਦੇ ਚਾਰ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਪਰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਲਈ 1970 ਵਿੱਚ ਮਾਰੁਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

7. ਪੀਰਾਂਗੁਟ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠਲੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਵਾਪਸ ਕੀਤੀਆਂ:

"9. ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਪੀਰਾਂਗੁਟ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੀਰਾਂਗੁਟ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਘੁਨਾਥ ਦੁਆਰਾ, ਜੋ ਕਿ ਬਚਾਅ ਨੰਬਰ 1 ਦਾ ਚਾਚਾ ਹੈ, ਕਨ੍ਹੁਲਾਲ ਧੁੰਦੂ ਕੁਡਾਲੇ ਤੋਂ 19 ਅਗਸਤ 1947 ਨੂੰ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਐਂਟਰੀ 1274 ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਵੰਡ ਹੋਇਆ, ਅਤੇ ਪੀਰਾਂਗੁਟ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਬਚਾਅ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਜੇ ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ। ਉਲਟਾ ਬਚਾਅ ਨੰਬਰ 1 ਦਾ ਕੇਸ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਾਇਦਾਦ 1947 ਵਿੱਚ ਰਘੁਨਾਥ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪੀਰਾਂਗੁਟ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ/ਮੁਦਾਈ ਨੂੰ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਪੀਰਾਂਗੁਟ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਪੁਰਖੇਦਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਸੀ। ਤਦ ਹੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ/ ਮੁਦਾਈ ਦਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਰਘੁਨਾਥ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਪੁਰਖੇਦਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੋਣ ਦੇ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬਿਨਾਂ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰਿਤ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ/ਮੁਦਾਈ ਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਐਂਟਰੀ ਨੰਬਰ 1274 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਕੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ।"

8. ਮਿਸਟਰ ਸੁਧਾਂਸੂ ਐਸ. ਚੌਧਰੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਵਕੀਲ ਨੇ ਮੱਲੱਪਾ ਗਿਰੀਮਲੱਪਾ ਬੇਤਗੇਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਆਰ. ਯੇਲੱਪਾਗੌਡਾ ਪਾਟਿਲ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ; ਸੁਰੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਫੂਲਚੰਦ (ਡੀ) ਐਲ.ਆਰ.ਐਸ. ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਅਨਜ.' ਅਤੇ ਅਨਪਦਸ਼ੇਬ ਪ੍ਰੇਰੱਪਾ ਚਾਮਡਗੇ ਬਨਾਮ ਦੇਵੇਂਦਰ ਪੇਰੱਪਾ ਚਾਮਡਗੇ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ.' ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀਆਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕਹਿ ਸਕਣ ਕਿ ਰਘੁਨਾਥ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਪੁਰਖੇਦਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਸੀ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਵਾਂਜਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸੋਪਾਨ, ਜੋ ਕਿ ਰਘੁਨਾਥ ਦਾ ਭਰਾ ਹੈ, ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-2 ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ। ਸੋਪਾਨ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪੁਰਖੇਦਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਲਾਵਲੇ ਅਤੇ ਪੀਰਾਂਗੁਟ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਪੀਰਾਂਗੁਟ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਰਘੁਨਾਥ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਭਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਹੋਈ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਇੱਕ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ (ਐਕਸ ਆਈ11) ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

9.ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਮਿਤੀ 23.12.1961- ਐਕਸ-111 ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਵਿੱਚ ਪੀਰਾਂਗੁਟ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸੇ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਨਾਰਾਇਣ, ਰਘੁਨਾਥ, ਮਾਰੁਤੀ ਅਤੇ ਸੋਪਾਨ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆਏ। ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਹੋਰ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਲਈ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤਰੀ ਵਿੱਚ, ਸੋਪਾਨ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਨੰਦੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਲਾਵਲੇ ਅਤੇ ਪੀਰਾਂਗੁਟ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਭਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੀਰਾਂਗੁਟ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਜਾਇਦਾਦ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਰਘੁਨਾਥ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਸੀ।

10.ਮੁਦਾਈ ਗੇਤਾਬਾਈ ਪੀਡਬਲਿਊ-1 ਵਜੋਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਈ। ਉਸ ਨੇ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੀਰਾਂਗੁਟ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਜ਼ਮੀਨੀ ਜਾਇਦਾਦ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਸੁਰ, ਬਾਲਾਜੀ ਤੋਂ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ 23.12.1961 ਨੂੰ ਦਰਜ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਉੱਤੇ ਰਘੁਨਾਥ ਅਤੇ ਸੋਪਾਨ (ਪੀਡਬਲਿਊ-2) ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਅਤੇ ਨਾਰਾਇਣ ਦੀ ਅੰਗੂਠੇ

ਦੀ ਛਾਪ ਹੈ। ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤਰੀ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸਸੁਰ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਪਿੰਡ ਲਾਵਲੇ ਅਤੇ ਪੀਰਾਂਗੁਟ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੀਰਾਂਗੁਟ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਜ਼ਮੀਨੀ ਜਾਇਦਾਦ ਅਤੇ ਨੰਦੇ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਜਾਇਦਾਦ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਨੇ ਖਰੀਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੀਰਾਂਗੁਟ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਜਾਇਦਾਦ ਰਘੁਨਾਥ ਨੇ ਖਰੀਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਵੀ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਿੰਡ ਲਾਵਲੇ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਜਾਇਦਾਦ ਹੀ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਸੀ।

11.ਵੰਡ ਦਾ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ 23.12.1961 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮਾਰੁਤੀ ਜਿਉਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਜਸਵ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਐਕਸ. 104, ਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਨੰ. 1274 ਦੁਆਰਾ 28.6.1970 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਅਜਿਹਾ ਰਾਜਸਵ ਰਿਕਾਰਡ ਪਿੰਡ ਪੀਰਾਂਗੁਟ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਿਥੇ, ਨਾਮਤੌਰ 'ਤੇ, ਨਾਰਾਇਣ, ਰਘੁਨਾਥ ਅਤੇ ਸੋਪਾਨ, ਬਾਲਾਜੀ ਪੰਡੁਰੰਗ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਚੌਥੇ ਭਰਾ ਮਾਰੁਤੀ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਮਾਰੁਤੀ, ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਪੀਰਾਂਗੁਟ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰਾ ਹਿੱਸਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਡੁਰੰਗ ਨੂੰ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਲਈ ਮਿਲਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਾਰੁਤੀ ਮਰ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਪੰਡੁਰੰਗ ਨੂੰ ਚਾਰ ਭਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਦੁਆਰਾ ਜਾਇਦਾਦ ਮਿਲੀ।

12. ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਗਲਤ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਇੱਕ ਭਰਾ, ਸੋਪਾਨ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-2), ਜਿਸ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪੀਰਾਂਗੁਟ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਪੁਰਖੇਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ। ਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1274 ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਭਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਰਘੁਨਾਥ ਵੱਲੋਂ ਪੰਡੁਰੰਗ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ। ਮਾਰੁਤੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੰਡੁਰੰਗ ਦਾ ਨਾਮ 1966 ਵਿੱਚ ਮਾਰੁਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਇਆ, ਜੋ ਕਿ ਮਾਰੁਤੀ ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਪੁਰਸ਼ ਸਦੱਸ ਕੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਪੰਡੁਰੰਗ ਨੇ ਮਾਰੁਤੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਕਰਤਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ, ਜੋ ਕਿ 23.12.1961 ਨੂੰ ਪਹੁੰਚੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ। ਸਮਝੌਤਾ (ਐਕਸ.111) ਮਾਰੁਤੀ ਨਾਲ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਪੰਡੁਰੰਗ ਨਾਲ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦਿਨ ਜਿਉਂਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਿ 1970 ਵਿੱਚ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਂਟਰੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਮਾਰੁਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪੰਡੁਰੰਗ ਨੇ ਮਾਰੁਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਕਰਤਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੈਰਾ 9 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਤੀਜੇ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹਨ।

13. ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਨਾ ਤਾਂ ਗੀਤਾਬਾਈ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-1) ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੋਪਾਨ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-2) ਨੇ ਸੁਝਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਰਘੁਨਾਥ ਵੱਲੋਂ ਪੰਡੁਰੰਗ ਨੂੰ ਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੰਡੁਰੰਗ ਨੇ 23.12.1961 ਨੂੰ ਚਾਰ ਭਰਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਭਾਜਨ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ। ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਤਮਕ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ 1960 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਚਾਚਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਭਾਜਨ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਸਹੀ ਸਾਲ ਦੱਸ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਐਕਸ.111 ਤੇ ਆਪਣੇ ਚਾਚਾ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ ਨਹੀਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸੋਪਾਨ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-2) ਦੇ ਦਸਤਖਤਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਐਂਟਰੀ ਨੰਬਰ 1274 ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਐਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਪੀਰਾਂਗੁਟ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਪੰਡੁਰੰਗ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਘੁਨਾਥ ਨੇ ਜਾਇਦਾਦ ਉਸ ਨੂੰ ਦਾਨ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਦਾਨ ਪੱਤਰ ਰਿਕਾਰਡ ਤੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਾ ਹੀ ਅਚਲ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਮੌਖਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਪੰਡੁਰੰਗ ਦਾ ਇਹ ਖੜਾ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਉਸ ਨੂੰ ਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ

ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਤੀਜੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਹਨ।

14. ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਦ੍ਧਾਂਤ ਵਿਵਾਦਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਚੂੰਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤ ਸਮੇਤ ਲਿਖਤੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਮਿਤੀ 23.12.1961 (ਐਕਸ.111) ਅਤੇ ਮਿਊਟੇਸ਼ਨ (ਐਕਸ.104) ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੀਰਾਂਗੁਟ ਇੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ, 'ਵਿਭਾਜਨ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪੀਰਾਂਗੁਟ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਰਘੁਨਾਥ ਵੱਲੋਂ ਪੰਡੁਰੰਗ ਨੂੰ ਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਬਲਾਜੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ। ਇਹ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਰਘੁਨਾਥ ਇਕੱਲਾ ਮਾਲਕ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਪਿਰੰਗੁਟ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮਾਲਕ। ਸੋਪਾਨ ਨੇ ਵੀ ਇਸੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਬਾਈਜੂ ਦੇ ਬਚੇ ਹੋਏ ਪੁੱਤਰ ਵਜੋਂ ਜਾਂਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕਿ ਰਘੁਨਾਥ ਕੋਲ ਪਿਰੰਗੁਟ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਖਰੀਦ ਲਈ ਸਮਰੱਥਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਵਿਭਾਜਨ ਸੰਬੰਧੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਹਨ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਤੀਜੇ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ।

15. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਨੀਤਾ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਰਾਕੇਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ & ਓਰਸ.4 ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ, ਮਾਰੁਤੀ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਸਮੇਤ ਮੁਦਾਈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪਿਰੰਗੁਟ ਅਤੇ ਲਾਵਲੇ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਗੀਤਾਬਾਈ, ਮੁਦਾਈ, ਪੰਡੁਰੰਗ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਕਾਂਤ, ਰਾਮਚੰਦਰ, ਮੁਕਤਾਬਾਈ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 4, ਅਤੇ ਚੰਦਰਕਾਂਤ, ਰਮੇਸ਼, ਉਮਾ, ਸ਼ੈਲਜਾ ਅਤੇ ਸੁਨੀਤਾ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 5 ਤੋਂ 9 ਨੂੰ ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ 1/10ਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਗੀਤਾਬਾਈ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਲਾਗੂ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਖਰੀਦਦਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਉਹੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਉਸਦੇ ਵਿਕਰੇਤਾ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ।

16. ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਹੁਕਮ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਅੰਤਿਮ ਹੁਕਮ ਲੈਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

17. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਅੰਕਿਤ ਜ੍ਵਾਨ
(ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਗਈ : ਆਸਥ ਚੌਧਰੀ, ਐਲ.ਸੀ.ਆਰ.ਏ.)
ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ

ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate